

Főbb munkaügyi folyamatok, 2010. I. negyedév

A tartalomból

- 1 Az alkalmazásban állók száma, foglalkoztatás
- 2 Munkaerő-kereslet
- 2 Kereset és munkajövedelem
- 5 Munkaerőköltség-index

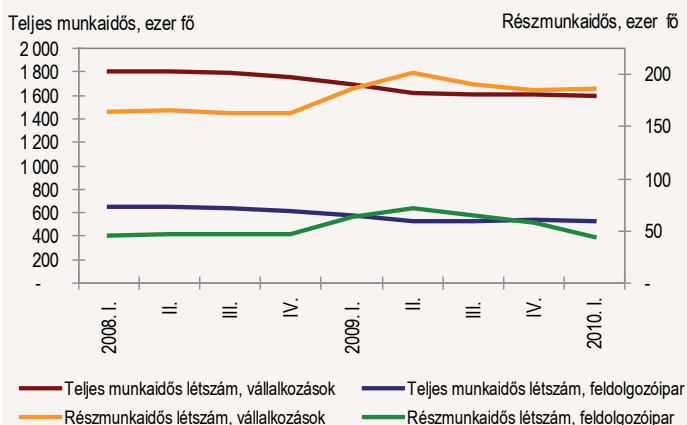
Az alkalmazásban állók száma, foglalkoztatás

2010 első negyedévében a foglalkoztatási helyzetet illetően a legfontosabb megállapítás, hogy ha a javulási folyamat nem is indult el, de legalább számottevően már nem romlott, s bizonyos konszolidációs elemek is megjelentek.

A teljes foglalkoztatotti kör (melybe beletartoznak a kisszervezeteknél foglalkoztatottak, az egyéni vállalkozók és a segítő családtagok is) létszáma 2010 I. negyedévében – részben demográfiai okokkal magyarázhatóan – 48 ezer fővel, 1,2%-kal maradt el az előző évitől a MEF adatai szerint. A kereseti statisztika vonatkozási körét jelentő, legalább 5 fős vállalkozások és költségvetési intézmények, melyek az első negyedév átlagában 2623,4 ezer főnek adtak munkát, létszáma 1,8%-kal maradt el az előző év azonos időszakától. Ezen belül a vállalkozások létszámvesztése közel 5% volt, míg a közfoglalkoztatásba bevontak körének növekedésével ugyanilyen arányban nőtt a költségvetési szférában foglalkoztatottaké. A versenyszféra 5 fős és nagyobb vállalkozásainál a létszámcsökkenés még számottevő (2010 elején ez a gazdasági szegmens közel 100 ezerrel kevesebb embernek adott munkát, mint egy évvel korábban), de a gazdasági okokból csak részmunkaidőben foglalkoztathatók már nem emelkedett.

1. ábra

A teljes és részmunkaidős foglalkoztatottak számának alakulása a versenyszférában és a feldolgozóiparban

A feldolgozóipar, mely az elemzett kör (versenyszféra 5 fő feletti vállalkozásai) minden 3. munkavállalóját foglalkoztatja – a 2009-et folyamatosan jellemző létszámvesztés eredményeként – 8,8%-kal kevesebb munkahelytel rendelkezett, mint tavaly ilyenkor, ezen belül a fizikaiaké 9,6, míg a termelési volumenhez kevésbé közvetlenül kapcsolódó szellemi foglalkozási létszám 6,0%-kal mérséklődött. Jelentős (13,5%-os) létszámvesztés következett be a textil-, ruházat, bőr és bőrtermék gyártása, a gumi-, műanyag és nemfém ásványi termék gyártása, a fémalapanyag és fémfeldolgozási termék gyártása, továbbá a számítógép, elektronikai, optikai termék gyártásában. Ezen munkahelyek egy része a válság miatt veszett el, viszont másrésze abból származott, hogy a termelési kapacitást a gyártók igyekeznek az alacsonyabb költségű (földrajzi) területekre átcsoportosítani. Az építőipar létszámindexe 92,8% volt, de a kereskedelem és gépjárműgyártás is 4,4%-kal kevesebb embert foglalkoztatott a tavalyinál. A költségvetési szférával együttes foglalkoztatási helyzetkép összességében kedvezőbb a versenyszférára jellemzőnél, de ez csak a közfoglalkoztatás kiterjesztésének köszönhető (a költségvetési szféra létszáma e nélkül 0,5%-os csökkenést mutat.). A közmunkaprogramokban elsődlegesen nem azok vesznek részt, akik a szakképzettséget igénylő munkájukat veszítették el a válság következtében.

1. tábla

Az alkalmazásban állók és a közfoglalkoztatottak létszámának alakulása a költségvetési intézményeknél

Megnevezés	Alkalmazásban állók létszáma		Ebből: közfoglalkoztatott		Alkalmazásban állók létszáma közfoglalkoztatott nélkül	
	ezer fő	előző év azonos időszaka =100,0	ezer fő	előző év azonos időszaka =100,0	ezer fő	előző év azonos időszaka =100,0
2009						
I. negyedév	709,5	99,2	23,0	96,7	686,5	99,3
II. negyedév	753,3	103,0	63,8	170,1	689,5	99,4
I. félév	731,4	101,1	43,4	141,6	688,0	99,4
III. negyedév	768,9	106,3	82,5	245,0	686,5	99,6
I–III. negyedév	743,9	102,9	56,4	178,2	687,5	99,4
IV. negyedév	759,6	105,7	74,5	253,5	685,1	99,4
év	747,9	103,6	61,0	196,0	686,9	99,4
2010						
I. negyedév	747,0	105,3	64,0	277,7	683,0	99,5

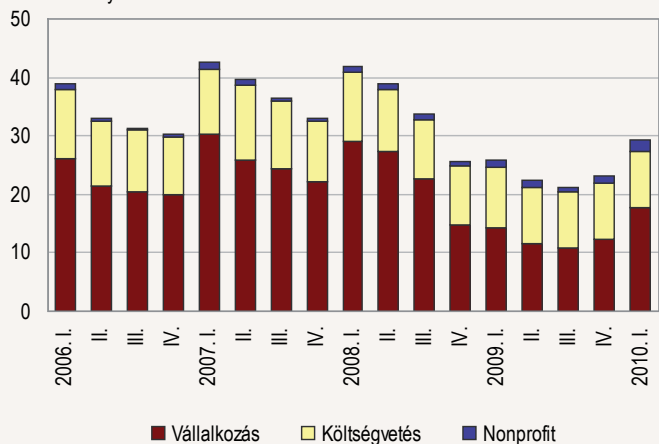
Munkaerő-kereslet

A munkaerő iránti kereslet 2008 I. negyedéve óta folyamatosan csökkent, amiben 2008 második felétől a szezonális mellett már a gazdasági válság hatásának jelei is megmutatkoztak, ugyanis a vállalkozásoknál a betöltésre váró álláshelyek száma az előző évek azonos időszakához viszonyítva jelentősen csökkent. 2009 I. negyedévében elmaradt a korábbi években jellemző év eleji kiugró keresletnövekedés, és a stagnálást további csökkenés követte. A mélypontot jelentő 2009. III. negyedév után az álláshelyek számában a IV. negyedévben szerény, majd 2010 I. negyedévében valamivel nagyobb mértékű bővülés következett, de a válság előtti utolsó időszak (2008. III. negyedév) szintjét nem érte el.

2. ábra

Az üres álláshelyek száma

Ezer álláshely

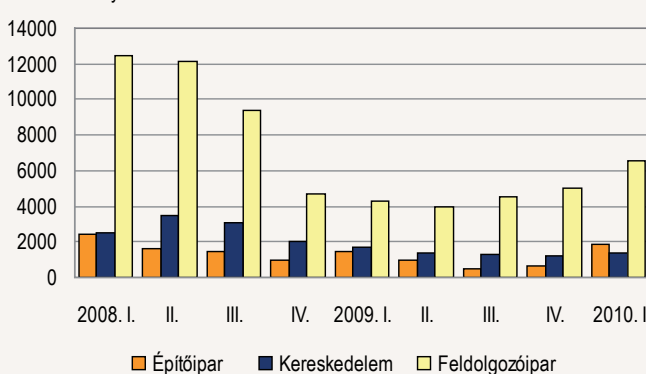
2010 I. negyedévében az üres álláshelyek aránya 1,1% volt, ami 29,3 ezer olyan álláshelyet jelentett, melyek betöltésére aktív lépéseket tettek a munkáltatók, ebből a versenyszférában 17,7 ezer, a költségvetési intézményeknél 9,8 ezer, a nonprofit szervezeteknél 1,8 ezer volt a betöltésre váró álláshelyek száma. Ezen felül még a fegyveres szerveknél mintegy 5,4 ezer állás állt rendelkezésre. A nemzetgazdaság munkaerő-kereslete 26,8%-kal volt több, mint az előző negyedévben, és 13%-kal haladta meg az előző év azonos időszakában mértet, de 13,1%-kal maradt el a válság előtti utolsó időszaktól.

A nemzetgazdaság munkaerő-keresletének alakulását elsősorban a versenyszférában jelentkező igények befolyásolják, miután a költségvetésben betöltésre váró álláshelyek száma viszonylag stabil, 9,5 és 12 ezer között mozog. A vállalkozásoknál az előző negyedévhez képest 43,8%-os volt az üres álláshelyek számának növekedése, de ez még mindig 22,2%-kal maradt el a válság kezdetét megelőző negyedévtől. A versenyszférán belül a válság által érintett nemzetgazdasági ágakra volt jellemző az előző negyedévhez viszonyított fellendülés, a húzó területeket a feldolgozóipar, azon belül is a gépipar 53,7%-os növekedése, valamint az építőipar jelentette. A többi nemzetgazdasági ágban szerényebb volt a kereslet bővülése, és kisebb mértékű csökkenés mutatkozott a szakmai, tudományos, műszaki tevékenység területén. A vállalkozások munkaerő-keresletének alakulásáról realisabb képet nyújt a két évvel korábbi hasonló időszakhoz történő viszonyítás (2008. I. negyedév), ami azt mutatja, hogy a gazdasági válság által alig érintett (az előbb már említett) szakmai, tudományos, műszaki tevékenység, valamint az információ, kommunikáció ágak kivételével 22–48% közötti az elmaradás az üres álláshelyek számában.

3. ábra

Az üres álláshelyek számának alakulása a versenyszféra néhány ágában

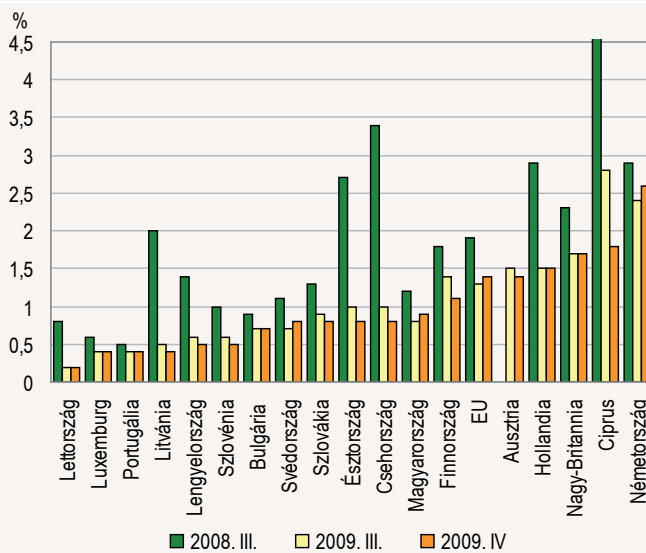
Ezer álláshely

Az Európai Unió munkaerő-kereslete – 18 tagállam 2009. IV. negyedévre vonatkozó adatai szerint – kismértékben bővült, az üres álláshelyek aránya az előző negyedévhez képest 0,1 százalékponttal 1,3%-ról 1,4%-ra emelkedett. A növekedésben meghatározó szerepe volt az unió munkaerőpiacán belül jelentős súllyal rendelkező Németország keresletének bővülése. Kisebbséget mutatkozott még Magyarországon és Svédországon, de az általános gazdasági válság kezdete előtti időszak keresletétől még ezekben az országokban is elmaradt a rendelkezésre álló álláshelyek száma. A többi tagállamban stagnált, illetve csökkent a kereslet.

4. ábra

Az üres álláshelyek aránya nemzetközi összehasonlításban, 2008. III., 2009. III., IV. negyedév

Forrás: Eurostat.

Kereset és munkajövedelem

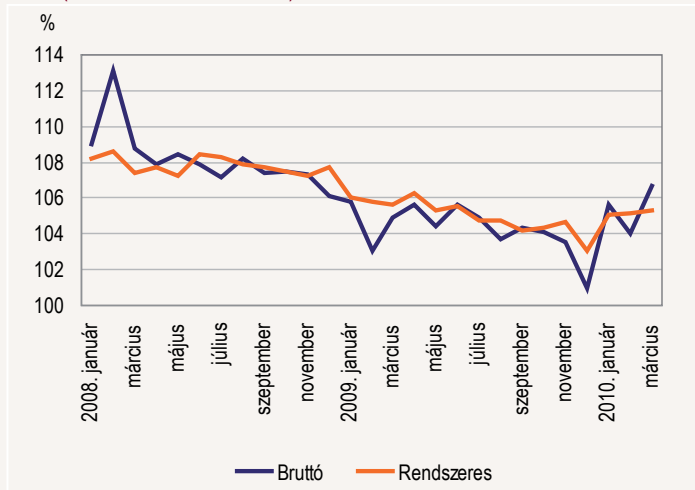
2010 I. negyedévében a legalább 5 főt foglalkoztató vállalkozásoknál és a költségvetési intézményeknél a teljes munkaidőben alkalmazásban állók bruttó átlagkeresete 207 000 Ft volt, ezen belül a vállalkozásokban dolgozóké 203 800 Ft-ot, a költségvetési szektorban dolgozóké 218 400 Ft-ot ért

el. Nemzetgazdasági szinten a bruttó átlagkeresetek összességében 5,7%-kal nőttek, ezen belül a költségvetési szférában 6,5, míg a versenyszférában 5,4%-os volt az emelkedés.

A versenyszféra keresetét 2009-ben a gazdasági válság miatt visszafogott béremelések jellemezték, és mind a szezonálisan és munkanappal kiigazított bruttó, mind ezen belül a rendszeres kereset dinamikájára jellemző volt az egész éven át tartó fokozatos lassulás.

5. ábra

Vállalkozások szezonálisan kiigazított keresetindexe
(előző év azonos hó=100)

A vállalkozások 2010 I. negyedévi keresetindexe stagnálást, illetve kismértékű növekedést mutatott. A bruttó és a rendszeres keresetek dinamikája között az első negyedév átlagában 0,3 százalékpont különbség volt a nem rendszeres kifizetésekkel együttes kereset javára (5,4, illetve 5,1%). A különbséget az előző évi szerény prémium, jutalom kifizetésekhez képest e tételek 10%-os többlete okozta.

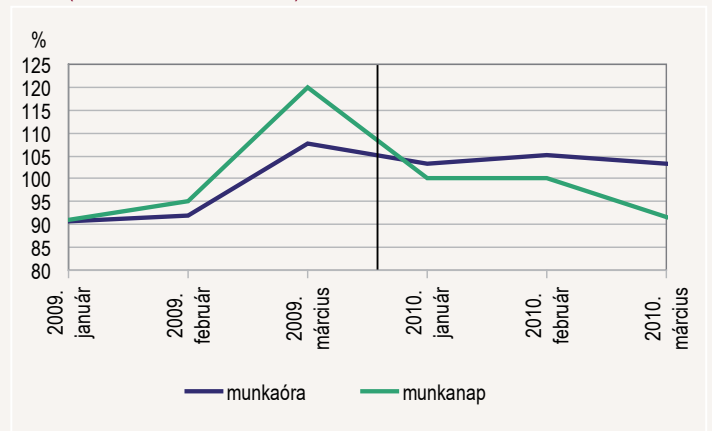
2010. január–márciusban a versenyszférában a fizikai foglalkozásúak átlagosan havi bruttó 135 000 Ft-ot, a szellemiek 311 500 Ft-ot kerestek, a növekedési ütem pedig 5,9, illetve 3,9%, a két állománycsoporté együttesen 5,4% volt.

A fizikai foglalkozásúak keresetének alakulását egyrészt a minimálbér és a szakmunkás bérminimum januári 2,8, illetve 2,9%-os emeléséről hozott központi intézkedések, illetve ennél nagyobb mértékben az egy főre jutó teljesített munkaórák előző év azonos negyedévéhez viszonyított növekedése befolyásolta. A feldolgozóiparban, a teljes munkaidős fizikai foglalkozásúak egy főre jutó teljesített munkaóráinak száma annak ellenére nőtt, hogy 2010-ben, az első negyedévben a munkanapok száma 2 nappal elmaradt az előző év azonos időszakához képest. 2009 elején a vállalkozások a gazdasági válságra adott munkaerő-piaci válaszok közül széles körben alkalmazták az átmeneti munkaidő-csökkentést, ezért tavaly a feldolgozóiparban az eggyel több munkanap ellenére az I. negyedévben 3,6%-kal mérséklődött a munkaórák száma. A „normál” munkarendre történő visszaállás a teljesített órák számának növekedését eredményezte (4,1%-kal) a kevesebb munkanap ellenére is.

2009-ben a fizikai és a szellemi állománycsoporton belül a magasabb keresetű szellemi foglalkozásúak javára eltolódott létszámarányok miatti ún. összetételhatás a keresetindexet kb. 2%-kal növelte. Amíg 2009 elején a gazdasági nehézségekre visszavezethető elbocsátások szinte kizárólag a fizikai foglalkozásúakat érintették, ebből következően a fizikai és szellemi létszámindeks között 10 százalékpontnyi különbség is volt, addig 2010. I. negyedévben már 3 százalékpontra csökkent a létszámindeks közötti különbség, és a kereset növekedéséből az összetételhatás 1% alattira mérséklődött.

6. ábra

A fizikai foglalkozásúak 1 főre jutó munkaóra-indexe a feldolgozóiparban és a munkanapok-indexe
(előző év azonos hó=100)

2. tábla

Bruttó kereset indexe, részátlag- és összetételhatás-index

Megnevezés	2008	2009	2010. I. n. év
Létszámarány, %			
Fizikai	63,8	61,7	61,0
Szellemi	36,2	38,3	39,0
Bruttó kereset indexe, %			
Fizikai	106,5	102,3	105,9
Szellemi	108,2	102,5	103,9
Összesen (Főátlagindex)	108,4	104,3	105,4
Ebből:			
Részátlagindex, %	107,4	102,5	104,6
Összetételhatás-index	100,9	101,8	100,7

A költségvetési intézményeknél dolgozók havi keresetalakulását sajátosan befolyásolta a 13. havi juttatást felváltó keresetkiegészítéssel, valamint az eseti juttatásokkal kapcsolatos központi intézkedések sorozata. Ezek közül a 2010 I. negyedévének költségvetési bérfolyamatait a 2009. január–július közötti, maximum 15 000 Ft/fő/hó, és a 2010. januártól megszűnő kereset-kiegészítés helyett, január–március hónapokban 340 ezer Ft bruttó fizetésig automatikusan elszámolt 49 000-49000 Ft/fő/hó juttatás kifizetése befolyásolta.

A fenti intézkedések azt eredményezték, hogy a bruttó keresetek 2010. I. negyedévben az előző év azonos időszakához képest a közzsférában 6,5%-kal, ezen belül a nem rendszeres juttatások pedig csaknem kétszeresére emelkedtek. A csak a minimálbért, vagy alig afölött kereső, közmunka-program keretében foglalkoztatottak létszáma 2010. I. negyedévben közel a háromszorosa volt az előző év azonos időszakának, ami a költségvetés bérdinamikáját lassította. A közfoglalkoztatás torzító hatását kiszűrve a költségvetési szférában a bruttó átlagkereset 10%-kal, a rendszeres keresetek pedig a bérautomatizmusnak köszönhetően 1,3%-kal haladták meg az egy évvel korábbit.

A 2010. évi költségvetési munkaügyi adatok a közfoglalkoztatás bővülésén kívül az új szakfeladatrend bevezetésére visszavezethető torzító hatást is tartalmaznak. Ez utóbbi a költségvetés összesen adatait nem, csak az ágazati bontás szerinti adatokat befolyásolja. Az összehasonlítást megnehezítő tényezők kiszűrésével számított bruttó átlagkereset növekedése a leg-

3. tábla

A bruttó átlagkeresetek alakulása a költségvetési intézményeknél

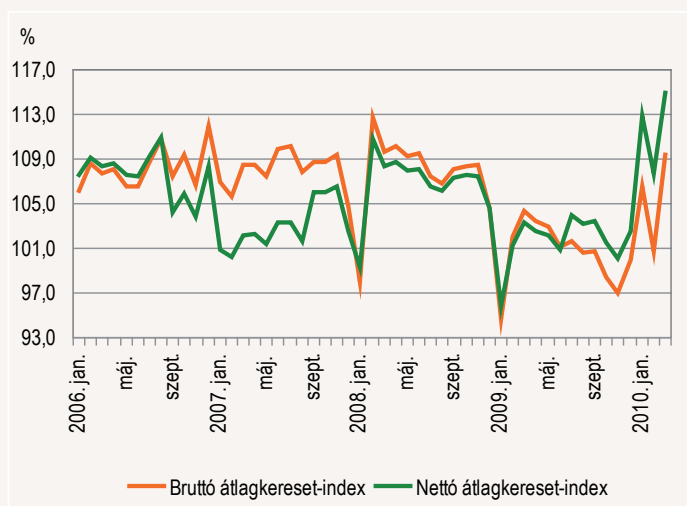
Időszak	Bruttó átlagkereset		Ebből: rendszeres kereset		Bruttó átlagkereset közfoglalkoztatott nélkül		Ebből: rendszeres kereset	
	Ft/fő/hó	előző év azonos időszaka =100,0	Ft/fő/hó	előző év azonos időszaka =100,0	Ft/fő/hó	előző év azonos időszaka =100,0	Ft/fő/hó	előző év azonos időszaka =100,0
2009								
Január	214 816	76,3	190 823	103,3	218 642	76,3	193 993	103,5
Február	196 984	100,0	183 538	101,4	200 322	100	186 515	101,4
Március	203 403	99,4	187 724	101,3	207 602	99,3	191 421	101,2
I. negyedév	205 057	90,1	187 358	102,0	208 845	90	190 638	102,0
Április	201 955	99,1	181 841	100,6	208 324	99,7	187 245	101,2
Május	203 644	99,3	186 708	101,3	212 715	100,9	194 575	102,9
Június	203 864	90,3	181 867	97,8	214 291	92,6	190 541	100,1
I. félév	204 093	93,0	185 381	100,9	210 317	93,7	190 714	101,7
Július	198 550	94,3	183 929	99,1	209 299	97,1	193 441	102,0
Augusztus	186 538	93,5	179 471	98,6	196 590	96,4	188 908	101,6
Szeptember	186 628	92,6	179 781	98,3	196 817	95,5	189 361	101,4
I–III. negyedév	199 462	93,1	183 901	100,2	207 171	94,5	190 665	101,7
Október	191 335	87,4	179 388	98,3	202 103	90,2	189 079	101,4
November	218 114	83,5	188 617	98,0	230 568	86,2	198 559	101,0
December	214 889	97,6	183 786	98,9	225 459	100,2	192 052	101,3
Év összesen	201 632	92,1	183 904	99,7	210 205	93,8	191 302	101,6
2010								
Január	233 863	108,9	188 463	98,8	244 375	111,8	196 023	101,0
Február	184 686	93,8	181 331	98,8	193 069	96,4	189 452	101,6
Március	236 440	116,2	183 670	97,8	251 630	121,2	193 889	101,3
I. negyedév	218 365	106,5	184 464	98,5	229 710	110	193 121	101,3

magasabb átlagkeresetű (278 300 Ft/fő/hó) közigazgatásban 8,1%-kal, míg a legalacsonyabb átlagkereset jellemezte humán-egészségügyi, szociális ellátás területén (182 700 Ft/fő/hó) 11,3%-kal volt magasabb, mint egy évvel korábban. A nem rendszeres juttatásokat is hasonló tendenciák jellemezték, a közigazgatásban volt a legalacsonyabb a dinamika, 177,8%-os, annak ellenére, hogy az eseti juttatáson felül itt egyes intézményeknél március hónapban jutalom kifizetésére is sor került, ezért az egy főre jutó nem rendszeres kifizetések összege itt a legnagyobb, 42 400 Ft/fő/hó. A másik két területen az oktatásban és a humán-egészségügyi, szociális ellátásban kétszerese, illetve két és félszerese az egy főre jutó nem rendszeres juttatások növekedési üteme az előző év hasonló időszakának. A rendszeres keresetek növekedése 100% körül alakult, bár a közigazgatás és oktatás területén 1, illetve 1,6%-kal haladták azt meg, míg a humán-egészségügyi, szociális ellátás 0,7%-kal alatta maradt.

2010 I. negyedévében a kereseten felüli egyéb munkajövedelem egy főre jutó összege nemzetgazdasági szinten átlagosan 11 200 Ft-ot jelentett, 6,9%-kal kevesebbet, mint egy évvel ezelőtt. Az egyéb munkajövedelmek körébe tartozó juttatások nagy részére kedvező adózási szabályok vonatkoznak, ezért az összes munkajövedelmen belüli arányuk folyamatosan nőtt, 2009 I–IV. negyedévében már átlagosan 6,1%-ot ért el. 2010-ben azonban a béren kívüli jövedelmek adózási kedvezményeinek szűkítése miatt az I. negyedévben ez az arány 5,1%-ra mérséklődött. Az egy teljes munkaidős foglalkoztatottra jutó munkajövedelem összege 218 200 Ft volt, ami 5,0%-kal volt több, mint az előző év azonos időszakában.

A 2010. I. negyedévi átlagos havi kereset nettó értékben 135 000 Ft-nak felelt meg, 11,9%-os növekedési üteme pedig kétszerese a bruttó keresetének, köszönhetően a 2009. júliustól és a 2010. januártól ismét megváltozott személyijövedelemadó-szabályoknak.

A bruttó és a nettó átlagkereset-index alakulása havonként (előző év azonos időszaka=100)

2010-ben a reálkereset 5,6%-kal haladta meg az előző év hasonló időszakát a fogyasztóiár-index 6,0%-os növekedése mellett. A reálkereset növekedésében az szja-szabályok változása mellett a költségvetésben az I. negyedévben kifizetett összesen 98 ezer Ft eseti juttatás játszott a fő szerepet. A versenyszférában 4,2, míg a költségvetési intézményeknél 8,9%-kal emelkedtek a reálkeresetek.

7. ábra

4. tábla

A költségvetés közfoglalkoztatottak nélküli keresetének alakulása a főbb területeken, 2010. I. negyedév

Megnevezés	Alkalmazásban állók létszáma		Bruttó átlagkereset		Nem rendszeres juttatások (jutalom, prémium, külön egyhavi)		Rendszeres keresetek	
	fő	előző év azonos időszaka* =100,0	Ft/fő/hó	előző év azonos időszaka* =100,0	Ft/fő/hó	előző év azonos időszaka* =100,0	Ft/fő/hó	előző év azonos időszaka* =100,0
Költségvetési intézmények összesen	683 013	99,5	229 710	110,0	36 589	201,0	193 121	101,3
Ebből:								
Közigazgatás, védelem, kötelező társadalombiztosítás	237 562	101,8	278 264	108,1	42 444	177,8	235 820	101,0
Oktatás	245 920	100,0	216 520	110,5	33 568	211,7	182 952	101,6
Humán-egészségügyi, szociális ellátás	147 535	96,4	182 736	111,3	33 081	247,2	149 654	99,3

* Szakfeladatrend változása miatt korrigált bázis.

5. tábla

A havi bruttó és nettó átlagkereset, a fogyasztóiár-index, valamint a reálkereset indexe, 1990–2010. I. negyedév

Év	Teljes munkaidőben foglalkoztatottak átlagkeresete				Fogyasztóiár-index	Reálkereseti-index ^{a)}
	bruttó		nettó			
	Ft/fő	előző év azonos időszaka = 100,0	Ft/fő	előző év azonos időszaka = 100,0		
1990	13 446	10 108	128,6	121,6	128,9	94,3
1995	38 900	25 891	116,8	112,6	128,2	87,8
2000	87 645	55 785	113,5	111,4	109,8	101,5
2005	158 343	103 149	108,8	110,1	103,6	106,3
2006	171 239	110 896	108,1	107,5	103,9	103,6
2007	185 017	114 282	108,0	103,0	108,0	95,4
2008	198 964	122 267	107,5	107	106,1	100,8
2009. I. n. év	195 804	120 607	100,2	100,1	103,0	97,2
2009. I. félév	198 225	121 725	101,3	101,0	103,3	97,8
2009. I–III. n. év	196 436	121 973	101,2	101,8	103,9	98,0
2009	199 775	124 086	100,5	101,7	104,2	97,6
2010. I. n. év.	206 953	135 006	105,7	111,9	106,0	105,6

^{a)} Nettó átlagkereset indexe alapján.

Munkaerőköltség-index

2010 I. negyedévében a munkaerő alkalmazásának költsége 1%-kal haladta meg 2009 hasonló időszakának értékét a mezőgazdaság nélküli nemzetgazdaságban (B-S). A csoporton belül az egyes ágazatok esetében ezzel szinte teljesen megegyezően alakult az egy órára jutó munkaerőköltség előző év azonos időszakához viszonyított növekedése.

A munkaerőköltségen belül a legjelentősebb hányadot kitevő munkajövedelem emelkedése átlagosan 5% volt 2009 I. negyedévéhez képest. Az egy órára jutó szociális költség 12%-kal maradt el az egy évvel korábbtól, amely, központi intézkedéseknek, a tételes EHO (egészségügyi hozzájárulás) eltörlésének, valamint a munkáltató által fizetendő társadalombiztosítási járulék két százalékpontos, 29%-ról 27%-ra történő mérséklésének köszönhető.

Egy évvel korábban a munkaerőköltség 0,2%-os emelkedését ellentétes eredőjú folyamatok alakították, ezen belül is azonban a központi intézkedések voltak meghatározóak. A költségvetés 13. havi juttatását befolyásoló szabályozás változása miatt a munkajövedelmek mindössze 0,4%-kal emelkedtek, a szociális költségek pedig gyakorlatilag nem változtak (átlagosan 99,7% volt).

További információk, adatok (linkek)

[Táblázatok](#)

[Módszertan](#)

Elérhetőségek:

erika.molnarfi@ksh.hu

Telefon: (+36-1)345-6205

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu